Je li istina...

Mala biblioteka Glasa Koncila

6

...da SVEĆENIK PRIPADA PROŠLOSTI ?

★ Niz knjižica pod naslovom JE LI ISTINA koji je u francuskom originalu izdan u Bruxellesu, stekao je velik broj čitalaca u zemljama francuskog jezika, a prevodi se i na veći broj drugih svjetskih jezika. U toj seriji obrađuju se na lagan i zanimljiv način mnoga teoretska i praktična vjerska i ćudoredna pitanja što muče današnjega čovjeka, raščišćuju se nejasnoće i odgovara na raširene prigovore protiv katolicizma i kršćanstva uopće.

★ U izdanju Glasa koncila dosad su prevedene i izdane ove knjižice JE LI ISTINA da je . . .

(1) . . . ISUS KRIST ČOVJEK KAO I DRUGI LJUDI?

(2) . . . BRAK ZAMKA PRIRODE?

(3) . . . CRKVA NE RAZUMIJE LJUBAV?

(4) . . . VJERA ŽENSKI POSAO?

(5) . . . ZVIJEZDE OTKRIVAJU TAJNU NAŠE SUDBINE?

(Cijena svakoj knjižici 1 Nd.)

Je li istina da...

svećenik pripada prošlosti?

Nisi u toku i nemaš veze, tatice!

Djevojčica ovo ne govori s pakošću već samo ukazuje na jaz koji zjapi između mlađeg i starijeg naraštaja.

Nekakav plići ili dublji jaz uvijek je rastavljao pokoljenje koje tek dolazi od onoga što već prolazi, ali danas, pri sve bržem i bržem odvijanju povijesnih preobražaja, trideset godina razlike doima se kao provalija, kao ponor kome nema dna.

Za mnoštvo naših suvremenika i svećenik »nije u toku« i »nema veze«: nije se mijenjao okretno i hitro, u ritmu i taktu sa ostalim svijetom: kao član ustanove koja svu svoju čvrstoću i snagu crpi iz tradicije, nije ni zamijetio kako život oko njega naglo dobiva drugačiji lik.

Ili se, uvjeren da kršćanstvo nikad nije išlo i nikad neće ići usporedo s neprekidnim promjenama u dugom tijeku historije, nije potrudio da »uhvati vlak«.

Ili je, najzad, i on uvidio nužnost onog podmlađenja što ga zanosno veliča i preporučuje Ivan XXIII, ali mu je zahtjev koji traži napore za takav preokret, uzevši u račun njegovu dob života, stigao vrlo kasno ... prekasno.

Otud ovaj raskorak i razilaženje između njega i sadašnjosti: on, rečeno ukratko, nije čovjek dvadesetog vijeka. Zadojen i prožet zastarjelim shvaćanjima, on se i dalje ravna i živi po mjerilu iščezlih vremena. Od njega se, dakle, nema čemu nadati u rješavanju današnjih problema.

Ali time nismo iscrpili temu: svećenik je po nekim osobinama neizbježno uvijek izvan sadašnjeg časa. To njegovoj ličnosti pridaje nešto nepromjenjivo, nepovredivo i postojano: on je, naime, nastavljač djela Kristova, koje pripada svim razdobljima i svakom trenutku u nedoglednom lancu zbivanja na zemlji. Pa ipak, on zbog toga ne mora biti kasnilac, koji nikad ne stiže na vrijeme, ni osobenjak, nesposoban da se prilagodi.

On svjetski čovjek ili čovjek »od svijeta« **nije** i nikad **neće** biti, ali on se nalazi, on živi i djeluje **»u ovom svijetu«** (Sv. Ivan). Prema tome, on mora biti na poprištu, on mora biti »u toku« ili mora barem nastojati oko toga da se uključi, da »ima veze«, da ne zaostaje iza stvarnosti u njenom probijanju kroz šikaru događaja. Kristovo je djelo utkano u povijest, ono mora i dalje prožimati njeno tkivo, uklapati se u stalno uzburkanu i pokretnu ali suvislu i određenu cjelinu onog što nazivamo čovještvom.

Na prvi se pogled čini da bi sva ova pitanja morala zanimati jedino svećenike i svećeničke pripravnike. Ali to nije istina. Ovi se problemi tiču i svjetovnjakâ. Svećeniku je, naime. potrebna njihova suradnja da bi uspio u ovom nastojanju.

Neophodno je, dakle, da oni točno shvate kakav je svećenikov zadatak u Crkvi. Neophodno je također da budu i dobrohotni, strpljivi i uviđavni, jer su pretjeranosti u ovom naporu oko prilagođenja neizbježive. Nad onom slobodom u ponašanju kod svećenstva »novog vala« često se vjernici starije generacije zgražaju: »Ne mile mi se, pisao je François Mauriac,[1] oni svećenici žustra jezika i nepresušne rječitosti koji smatraju da je za evanđeosko prosvjetljenje točionica i barova apologetski djelotvorno i opijanje rakijom«.

S vremenom će ovo njihanje šetaljke, obilježje svakog novotarskog traženja, smanjiti zamah i daljinu među suprotnim krajnostima, pa se može već nazreti ravnoteža koju će svećenstvo postići u dvijehiljaditoj godini, bilježeći golem uspjeh i napredak u poređenju s ovim istim svećenstvom kakvo je bilo početkom našeg stoljeća.

Nije redovnik u reverendi, već u duši

Nedavno uvedena praksa da svećenici nose građansko odijelo (clergyman) samo je sitnica u ovom razvoju, ali sitnica od ogromnog značaja. Reverenda, govorilo se, štiti svećenikovu čistoću. Ona bi, dakle, bila nešto kao izolator koji ga izdvaja iz »elektromagnetskog polja« u kom djeluju struje

[1] Slavan francuski književnik, praktičan katolik. — Prev.

ljudskog ljubavnog života. Ali ga ona u isti mah odvaja i od oblasti u kojoj su prisutna djelovanja i magnetske silnice obične simpatije među ljudima, njihova solidarnost i u dobru i u zlu, njihova težnja za druženjem i prisnijim životom u društvu i društvenim kružocima, isključuje ga iz matičnog toka svakidašnje stvarnosti, koji bi mu omogućio da ostvari bliži dodir s mnoštvom ljudi oko sebe.

Uklanjajući ovu zapreku, svećenik pokazuje želju da se prilagodi i olakša sebi dodir s ostalim ljudima, braćom svojom koja istovremeno s njim podnose muku života na zemlji, da ne ostane po strani, izvan događaja u sutrašnjem svijetu. Građanska odjeća je, dakle, nagovještaj i slikovit izraz unutrašnje promjene koja je teža i traži više vremena za svoje ostvarenje.

A čistoće što se tiče, sigurno je da ona u njegovoj svijesti može i da je uvijek mogla naći mnogo uspješnija sredstva za odbranu od čulnosti koja prožima sredinu i ljudske odnose u naše dane.

Olakotne okolnosti

Posredan je uzrok jaza koji rastavlja svećenika srednjih godina od ostalih ljudi njegov dugotrajan odgoj, školovanje i rast u nečemu što je slično zatvorenoj posudi ili stakleniku.

Uzmimo u razmatranje jedan od najtežih slučajeva: djetinjstvo je proveo kao internista u crkvenom zavodu za srednjoškolsko obrazovanje, uz obavezne pobožnosti, koje su bile prestroge za njegovu dob. Kasnije, u mladenačkom periodu razvoja, brižno su ga čuvali od svakog doticaja sa izvanjim svijetom. I u sjemeništu, kao bogoslov, živio je isključivo u muškoj sredini. Zbog toga je onima, koji su imali uvjete za nj, rok u vojnom kadru bio prava sreća, jer ih je makar godinu ili dvije uklopio u krvotok organizma, nešto bližeg sirovom, običnom životu.

Uza svu disciplinu kojoj se dragovoljno podvrgavao i uza sve odricanje u kom je proveo godine odgoja, ipak se navikao na materijalnu sigurnost.

Rezultat: postao je prilično stabilan i konzervativan građanin, koji priznaje zatečenu podjelu dobara, cijeni poredak i mir, te bez pogovora usvaja društvene konvencije, premda mu je obzorje djetinjih uspomena obojeno zelenilom seoskih voćnjaka ili sivim nijansama tvorničkog dima na periferiji, kao i svakom čovjęku seljačkog ili radničkog porijekla.

U njegovu gledanju na žene ima nešto svojstveno izvjesnim neženjama: to je ono općeljudsko zanimanje i znatiželja za sve što je nepoznato ali, također, i nepovjerenje, strogost i neshvaćanje.

Skolastička naobrazba dala mu je snažno i veoma precizno oruđe izraza — bogat rječnik, neophodan i djelotvoran u svim oblastima teorijske misli, ali rječnik pred kojim neupućen slušalac misne propovijedi, svjetovnjak, nerijetko stoji kao gluh, jer ga ne razumije. Ako je bio kadar, služeći se pojmovima besprijekornog vjerovanja, kratko, jasno i određeno izložiti osnovno učenje Crkve, on je na ispitima blistao, premda bi o stvarnosti u kojoj živi čovjek današnjice, malo što znao i mogao reći.

Bio je, dakle, po svršetku školovanja, prisiljen dobro zasukati rukave kako bi se prilagodio, ali mu taj napor nije nužno morao i uspjeh donijeti.

Sve je ovo proisteklo iz jednog principa, za koji se može reći da je odličan. Zahvaljujući tom principu i odgojnom sustavu koji je na njemu zasnovan, svećenik je kroz dugi niz godina mogao sve snage duha i razuma usmjeriti na pripreme za svoju buduću službu. Ovaj ideal bio mu je uvijek pred očima, i on ga nije zaboravljao ni onda kad je zbog filozofije morao dublje zaći u matematiku i prirodne znanosti.

Je li ova odvojenost od svijeta neophodna? Studenti medicine i studenti prava uspješno se pripremaju za svoje zvanje ne osjećajući potrebe da se radi profesionalnog školovanja zatvaraju u neki svoj poseban krug, odsječen od normalne svakidašnjice.

Odgovor je jednostavan: svećenički red nije samo pitanje ličnog posvećenja. Za budućeg svećenika nevidljive

zbiljnosti religije moraju doći u prvi plan, ispred svake vidljive i svjetovne realnosti.

Samostanski život u sjemeništu jednim svojim dijelom pruža upravo to: on daje onu polusjenu u kojoj se jasnije ocrtavaju nevidljive zbiljnosti vjere.

Ali čemu, zapitat će ipak netko, čemu tako dugotrajno školovanje; zašto se i u toj oblasti ne primijeni metoda ubrzanog osposobljavanja?

Sveudilj iz istog razloga: ovdje nije u pitanju samo znanje već i zreo duh za koji treba vremena.

Pogledajte pile: tri tjedna mu treba da se izleže, tj. 21 dan, pri srednjoj temperaturi od 27°C. Žuri vam se i htjeli biste pile za pet dana, pa temperaturu povećate na 108°C, četiri puta. Šta ste dobili? Tvrdo kuhana jaja a ne piliće, razumije se!

Reforme su neminovne i na njima se već radi!

Neophodno je, dakle, ovo dugotrajno školovanje u djelomičnoj odvojenosti od svjetovnog života. Samo što se Crkva napreže da spriječi ono što je sa današnjeg stanovišta nezgodno u tom osamljeničkom razvoju, rastu i sazrijevanju budućeg svećenika.

Sjemeništarci dobivaju više pastoralnu, više dušobrižničku, to jest praktičnu nego li teorijsku obuku; oni više izučavaju znanosti i znanja o čovjeku, kao što je sociologija, pedagogija, psihologija, demografija,[1] sredstva masovne komunikacije, vještina uvjeravanja riječima, i tako dalje.

Svećenik je ranije na gradilištu Gospodnjem bio tako reći »inženjer iz kabineta«, znanje mu je bilo previše knjiško, pa stoga i nedjelotvorno; sada se on odgaja da obavlja službu »predradnika«, poslenika zasukanih rukava, da neposredno sudjeluje u radovima.

U okviru ovoga obnovljenog programa upravitelj sjemenišnih zavoda bez oklijevanja navikavaju svoje pitomce i na plivanje u studenim valovima realnog života: za vrijeme

[1] Statističko proučavanje pučanstva. Prev.

školskih praznika šalju ih u tvornice i na građevinska radilišta kako bi se upoznali sa životnim uvjetima radnikâ.

Cijela tri stoljeća u sjemeništu se davala jedna te ista obuka, te je ono stoga privlačilo sve manje i manje mladeži svećeničkom pozivu. Sada se otvaraju prozori, obnavlja se i pomlađuje cio taj sustav koji treba da odgaja buduće putovođe čovječanstvu što je izgubilo kompas u životu. Možda će omladinu, željnu da sudjeluje u izgradnji jednoga novog svijeta, na duhovnim temeljima, opet privlačiti svećeničko zvanje, upravo zbog svega onog suvremenog što se danas uvodi.

Pomoć svjetovnjakâ, posjećivanje bračnih parova koji tek osnivaju obitelj, pa čitanje, razmišljanje, niži i viši tečajevi za preorijentaciju, kao što se to radi i u drugim zvanjima, sve će to pomoći svećeniku da uđe u pravi kolosijek.

Liturgijski obredi: magija, predstava ili božanski čin?

U liku modernog svećenika, dakle, vjernik će vidjeti mnogo crta običnog čovjeka. Vanjštinom će on biti neposredniji i bliži ljudima. Ono što je u njemu, kao svećeniku, vrhunaravno i neprolazno, bit će skriveno pod omotačem ljudske prosječnosti, i jedino će bezvjerje njegovih suvremenika i dalje u njemu gledati sasvim običnog čovjeka, bez ikakvih nadnaravnih osobina.

Nedavno se pojavila i znatan interes izazvala knjiga »Jutro magičarâ«. Moglo bi joj se mnogo koješta prigovoriti, ali je nesumnjiva njezina vrijednost u tome što otvara pukotinu u slojevima pozitivističkog načina mišljenja koji su taloženjem scientizma i racionalizma od prošlog stoljeća do danas gotovo sasvim pokrili svijest nekih intelektualaca. Knjigu su napisali Pauwels i Bergier. U čemu je pukotina? Čovjek ponovo naslućuje da eksperimentalni laboratorij otkriva tek jedan dio istine, čovjek ponovo nazire i osjeća da ga sa sviju strana okružuje nešto neobjašnjivo, tajnovito i, kako autori vole da se izražavaju, fantastično.

Iako im je već proteklo gotovo dvadeset vjekova u intenzivnom razmišljanju, teolozi još nisu mogli **racionalno** odrediti narav onih **odnosa** koji povezuju Misu, Posljednju večeru i Kalvariju, taj misterij **vjere**, a ne predmet laboratorijskog istraživanja.

U crkvu smo došli, možda, električnim tramvajem, u visinama iznad njenih tornjeva prolamaju se detonacije motora u mlaznim avionima, strojevi u nekim tvornicama grme i blagdanom, ukratko, slijepa tehnika zuji, bruji, tutnji, dašće i za vrijeme bogoslužja na oltaru u kome misnik, snagom svećeničkog svetog reda, posvećuje kruh i vino i u prostor ovoga tehniciziranog svijeta uvodi nadnaravne sile koje će, po autorima spomenute knjige, imati premoćan utjecaj na buduće čovječanstvo.

Ova moć posvećenja i pretvorbe jedna je te ista ima gotovo dvije tisuće godina: ni vrijeme, ni različiti načini mišljenja, ni privatni život svećenika nemaju nikakva upliva na ova bitna obilježja koja mu daje njegov sveti Red.

Pa ipak, ukoliko ovaj njegov čin pokreće čisto ljudska svojstva, on mora nastojati da bude suvremen. Služeći sv. Misu, on istodobno vrši funkciju izaslanika Gospodnjega pred ljudima i funkciju izaslanika ljudi pred licem Boga, Stvoritelja njihovog. Ova uloga izaslanika uzvišena je, u njoj ne smije biti ni rutine, ni nemarnosti, ni mehaničkog formalizma. Upotreba narodnog jezika i bolji izbor tekstova omogućit će mu da ne bude ukočen službenik zauvijek utvrđenog ceremonijala nego kreativan posrednik između Boga i ljudi, koji se do izvjesne granice predaje i slobodnoj inspiraciji.

U ovoj ulozi posrednika i poklisara neophodan je minimum velebnosti i sjaja. Obnova religiozne umjetnosti (crkvena zdanja, liturgijska glazba, svećeničko obredno ruho), usprkos povremeno promašenim rješenjima i tražilačkom lutanju, stvorit će materijalnu sredinu prikladnu za duševno raspoloženje u kom vjernici treba da pristupaju sv. Tajni.

Primite Duha Svetoga! Kojima oprostite grijehe, oprošteni su im (Ivan 20, 22)

Ni u ispovijedi se djelovanje svećenika ne može svesti na čisto ljudski čin. On je, naime, opunomoćen od samoga Krista: na svaki privatan religiozni postupak vlastan je udariti žig božanskog odobrenja.

Oporuka, sastavljena i potpisana bez ovlaštenog pravnog lica, imat će ljudsku vrijednost koju nasljednici mogu i poštovati, ali neće biti službeno valjan dokumenat kao što bi bila da je na njoj potpis javnog opunomoćenika. Savršeno pokajanje za grijehe ima nepriječeporu religioznu valjanost, Grijeh je grešniku oprošten, ali ga je dužan podvrći »vlasti ključeva«, tj. kazati ga u ispovijedaonici. Samo će svećenik duši koju pritiskuje breme grijehâ moći donijeti olakšanje.

On je taj koji daje oproštenje u ime Krista, ali u isti mah on je i nešto kao stručnjak za duševne probleme: on dakle nastoji da bude obaviješten o otkrićima suvremene psihologije i da zna gdje se završava njegova uloga a počinje uloga liječnika za duševne bolesti. On mora biti svjestan toga da raskajanoj duši može pomoći samo tako da joj posluži kao katalizator[1] i navede je da sama nađe rješenje svojih problema. On se navikava da više sluša ono što mu se kazuje a manje uvjerava, opominje, svjetuje i ponavlja ono što su ga drugi naučili.

Sve u svemu, on je u ovom području sada ponesen istom poslenošću kojom i svaki drugi rabotnik, vodeći računa o tome da su u suvremenom životu neprilagođeni i oni koji zaostaju, surovošću »Struggle for life«[2] — borbe za ostanak — nemilosrdno isključeni i osuđeni na poraz.

Svećenik je biće iz davno prošlih vremena?

Posrijedi je, međutim, nešto drugo. Ako smatraš da svećenik na starinski način vrši svoje zvanje pa zbog toga izaziva, donekle, neugodan dojam u nizu prizora koji se odvijaju na poprištu života — neka bude, to se može popraviti pa se i popravlja. Ali dobar broj naših suvremenika poriče vrijednost i samom zvanju, funkciji svećenika. Njegovo sakramentalno djelovanje, obnovljeno ili ne, usklađeno s duhom vremena ili zastarjelo, za njih je samo očitovanje neo-

[1] Tehnički izraz u kemiji: katalizator je tvar koja svojom prisutnošću ubrzava preobražaj neke druge tvari a sama se pri tom ne mijenja. Prev.

[2] Čita se: stragl fo laif. Prev.

stvarljive prividnosti, iluzorne moći, koju su ljudi sami sebi pripisali u pradavno doba, kada su bili neznalice i lakovjernici. »Samo se mnogostoljetnim atavizmom — vele oni — može objasniti činjenica da ta vjerovanja još i sada žive. I tek su danas na izdisaju« — pridomeću s betonski tvrdim samopouzdanjem i betonski suptilnom kritičnošću rasuđivanja. »Misa ima poetičnih folklornih aspekata, pa će moći još da posluži za ukras velikih, užih ili širih nacionalnih proslava, ali je naivno vjerovati da će se pomoću nje i njoj sličnih činilaca preobraziti svijet«. Dokaz? »Ta dovoljno je samo spomenuti nedjelotvornost i neuspjeh tih sakramenata, tobožnjih prenosnika posvećujuće milosti Božje!«

»Često ćemo — navode oni primjere — više čovječnosti i požrtvovnosti za bližnjega naći u ponašanju nekrštenih ljudi... Koliko ih je koji se redovno pričešćuju, a mediokriteti su, zatucani pobožnjaci i ograničenjaci!... Koliko dječaka i poslije sv. Potvrde ostaju slabi đaci, kakvi su bili i prije nje!... Istina, brakovi sklopljeni pred oltarom u nekim slučajevima su čvršći nego drugi, i rijetko je da samrtniku dolazak svećenika ne donese neko olakšanje, ali to nije posljedica milosti Božje već ostatak praznovjerja, koje i sad vidi tajanstvenu božansku volju u pozadini života i smrti...«

»Idi, vjera te tvoja spasila« (Evanđelje)

»Pa ako Vječni i postoji, on vidi, kaže u jednoj pjesmi Brassens, da se ja ne vladam lošije nego što bih se vladao kad bih vjerovao«.

Tu smo: ovo je srž zagonetke i tajna kojoj vode svi problemi što ih postavlja religija.

Tko je ikad igdje rekao da će sakramenti nadoknaditi pomanjkanje nekih ljudskih svojstava i vrsnoća? Da će čovjek slaba uma od njih postati inteligentniji, a neuravnoteženik — duševno zdrav?

Djelovanje vrhunaravnih sila u dušama sasvim je druge vrste i mora se procjenjivati drugačijim kriterijem nego što je kriterij ljudskog uspjeha u ovosvjetskom životu. To znači: svećenik vjeruje i zna da sakramenti, ako ih čovjek prima s vjerom, razumijevanjem i spremnošću da prihvati božan-

sku pomoć koja mu je kroz njih upućena, preobražavaju narav u višem smislu, s obzirom na vječno opredjeljenje duše, i to neprimjetno, tijekom cijeloga života.

Oštrouman promatrač suvremenoga svijeta, kanonik Leclercq, primjećuje:

»Petnaest godina poslije dekreta Pija X o čestom pristupanju sv. Pričesti, to jest u trenutku kad prvi naraštaj djece koja su se u duhu te odluke češće pričešćivala postaje naraštaj odraslih ljudi, progresivno počinje rasti takav kršćanski vitalitet kakav nesumnjivo, nikad nije viđen, izuzev doba prvih kršćana, doba koje se ni s čim ne može usporediti. U svim ljudskim aktivnostima, katolici počinju zauzimati novo mjesto, oni daju inicijativu, oni rukovode ili prednjače, dok su u prethodnom stoljeću bili samo pasivni pratioci. Susrećete ih posvuda, u književnosti, u likovnim umjetnostima, u znanosti, u politici, u filozofiji — na sve strane imate čisto katoličku inicijativu, nadahnutu kršćanskim duhom. Sad ima i obrnutih slučajeva, to jest, ima poduhvata u kojima bezvjerci oponašaju kršćane, kao što je na primjer, osnivanje omladinskih pokreta: kršćani su ih prvi počeli organizirati, a od njih su autoritarne države preuzele ili pokušale preuzeti zamisao. Danas obiteljski pokret golema zamašaja širi svoje organizacije po cijelom svijetu, opet na inicijativu katolika«.

Posvećujuća milost i moralnost

Pa čak ni onda kad se onaj koji vjeruje ne ponaša bolje nego bezvjerac, ništa se ne mijenja u osnovi ovog problema. Kršćanstvo nije samo pitanje ćudorednosti. U očima Vjere duboka je provalija između poštenog a nekrštenog čovjeka s jedne i kršćanina s druge strane, pa bio kršćanin čak i sumnjivijeg poštenja, jer kršćanin zna da je posinak Božji, pozvan od Krista Boga da dijeli i njegov život na zemlji i njegovu slavu u vječnosti. Ovo oplemenjivanje jedan je od glavnih učinaka u djelovanju svetih sakramenata.

Redovno će ova vjera mnogo utjecati na ćudoredne postupke, jer duhovno »plemstvo obvezuje«. Kad u nekom putopisu pročitamo kako urođenik iz predjela Matto Grosso u Brazilu prstima briše nos, osjećamo gađenje, ali se ne čudimo kao što bismo se čudili ugledavši civiliziranog i kulturom prosvijetljenog čovjeka da u takvom slučaju ne upotrijebi džepni rupčić. Pošten bezvjerac može sebi dopustiti ovu ili onu slobodu u području morala, dijete Božje naprotiv, svjesno izuzetnog i povlaštenog svog položaja, trudit će se da svoje ponašanje moralno istanča i profini. Štoviše, i pri jednakom ćudorednom postupanju, kršćanin ima »ono nešto neodređeno« što nema poganin.

Svećenik je samo ljudsko biće kao i ostali

Ima i takvih, manje radikalnih kritičara, koji vjeruju u Boga i u Krista, pa ipak misle da je uloga svećenika preživjela stvar. Svećenik im ne izgleda ni u čemu viši od njih, pa se ne mogu pomiriti s tim da on, ljudsko biće kao i oni, posreduje između njih i Boga, dakle, u nečemu što oni smatraju svojom strogo ličnom stvari.

Oni sebi stvaraju »vlastitu religiju«. Međutim, nepodržavana sredstvima koja je u tu svrhu predvidio sam Svevišnji, ta se njihova tvorevina malo-pomalo rasplinjuje u maglovitu i neodređenu religioznost koja nema utjecaja na njihove postupke u životu.

Ovakve treba upozoravati da malo dublje zađu u Kristovo učenje. On je izričito htio da se njegova nauka, njegova milost i njegovo oproštenje u duše vjernika prenose ne izravnim Božjim djelovanjem, već posredstvom drugih ljudi. Bez ove punomoći, svećenici bi morali imati golemu dozu taštine i nesavjesnosti, pa da se upletu u najosobniju i najprisniju od svih tajni što ih može biti, u odnose između stvora i njegova Stvoritelja.

Ovi ljudi, svećenici, koji vele da nastavljaju Kristovo djelo, nisu, istina, prividno ni u čemu drukčiji od ostalih: ima ih, otvoreno govoreći, i neinteligentnih i antipatičnih i neznalica i ograničenjaka. I onda kad posjeduju kakvu osrednju nadarenost, oni mogu biti manje vrijedni od ovoga ili od onog među svojim župljanima.

Čini mi se da je potrebno ili da je bilo potrebno jednom Françoisu Mauriacu, Grahamu Greeneu, Claudelu, Bernanosu[1] mnogo smjernosti, mnogo duboke skromnosti da bi došli na ispovijed svećeniku koji se s njima ne može ni usporediti u poznavanju krivudavih stranputica u ljudskom srcu.

»Spreman sam da se ispovijedim, govorio je neki čovjek slavnog imena, ali... samo biskupu!« — Ipak, šta je to? — Snobizam! — odgovor nam sam pada na jezik. — Zašto? — Zato što misli da ljubičasta reverenda mijenja nešto u biti problema. Jedino je rješenje za darovite i genijalne ljude (kao i za one koji sebe smatraju takvima) da traže svećeničku pomoć prepuštajući se da ih vodi **ne povjerenje** u mudrost ili u svetost ovoga ili onoga, nego **samo vjera**, utoliko čistija ukoliko se neće ravnati ni po kakvom ljudskom kriteriju.

Svaki sakramentalni čin svećenikov, to znači, svaki čin što ga je on izvršio u svojstvu Kristovog akreditiranog predstavnika na zemlji, za vjernika je sigurno djelotvoran i valjan kao što je valjana i viza dobivena od konzula one zemlje u koju on, recimo, želi iseliti. Taj konzul je možda kao čovjek ograničena duha, bez mašte i osjetljivosti, nesposoban da zamisli nove perspektive koje njegov službeni čin otvara emigrantu, ili da shvati neizmjernu patnju koju mu donosi izganstvo. Ali konzulu ti eventualni lični nedostaci ne smetaju da posluži kao oruđe kojim njegova zemlja otvara iseljeniku svoje granice i na taj način mijenja svu njegovu buduću sudbinu.

Bernanos, koji je često napadao mediokritetstvo nekih svećenika, nosio je u duši ovu djetinju vjeru. Jedanput sam ga vodio po sanatoriju u koji je došao da održi predavanje. Tada je bio na vrhuncu slave. Pred ulazom u lift ja se uljudno povukoh nazad kako bih ga pustio da uđe prvi. »Ne! — prosvjedovao je odstupajući korak natrag — ni govora o tome da ja uđem prije vas. Tä vi ste svećenik! Red je da vi uđete prvi...« A ja sam još onda bio posve mlad, istom zaređen svećenik.

[1] Sve čuveni književnici: Greene, Englez te Claudel i Bernanos, Francuzi.

ZADAČA JE SVEĆENIKA DA PROPOVIJEDA

(obred ređenja)

»Prva besjeda, najvažnija od svih koje treba izreći, ona za koju se traži, za koju se najviše traži da bude savršena, to je upravo besjeda koja govori o Bogu, koja pripovijeda o Bogu... E, pa nemojmo se čuditi što je od sviju korisnih zvanja najkorisnije zvanje izgovarati besjedu Božju, podsjećati na Boga, prikazivati Boga. A besjeda koja prikazuje Boga to je riječ, Riječ je čin...«

Ovo je, dakle, zvanje nad svim zvanjima, ono prednjači pred ostalima, ono kraljuje nad njima! Njemu zahvaljujemo za blizinu i za neposredno Božje prisustvo.

Svećenik mora poučavati svoje vjernike, to jest, neprestano se boriti protiv iskrivljivanja vjere, protiv praznovjernih natruha u njoj, protiv formalizma u kojem se gube tolike pobožne duše, mora ih stalno vraćati onome što je bitno — duhu i istini Evanđelja.

Neki stariji vjernik iznenadio se koliko je rada potrebno da bi se pripremila jedna propovijed. On je uvjeren da svećenik, završivši jednom svoje studije, uz nadahnuće Duha Svetoga, može bez pripreme i bez napora, kompetentno govoriti o svemu što se tiče vjere.

U propovijedi, više nego i u jednoj drugoj domeni njegove djelatnosti, ljudske kvalitete svećenika imaju odlučujući utjecaj. Ne treba se onda čuditi što će tu napor oko prilagođenja koje se traži biti znatan i značajan.

Učenje iz dana u dan

U naše doba, u ovom razdoblju preobražaja, svećenik, poput svakog revnitelja koji neće da zaostaje, mora učiti sve do posljednjeg daha.

Sjećam se da sam kao dijete s divljenjem promatrao starog učenjaka za kog su mi rekli da nikad nije prestajao učiti. U to vrijeme bio sam naivno uvjeren da od jednog

određenog trenutka u svom životu svatko zna sve što mora znati o svom zvanju.

Jao i pomagaj! Ako je to i moglo biti istinito nekoć, sada više nije. Danas učenje, za sva zvanja, sve više i više postaje obaveza cijelog života. Propovijed koju ste pripremili 1950. godine mogla je u slučaju žurbe poslužiti i 1960, ali sad više nije tako. Dogma je ostala dogma, crkveno se učenje nije promijenilo, ali prilike su druge, pa i jezik mora biti drugi.

»Nepromjenljivu nauku treba promatrati i vjernicima prenositi onako kako to zahtijeva naše vrijeme« (Ivan XXIII).

»Svećenikova svetost, rekao je neki župnik, očituje se u naše dane, uz ostalo, i učenjem«.

Nov način propovijedanja

Nekadašnje govorničko umijeće ne djeluje više s uspjehom na pokoljenja koja pridolaze: u doba visoko razvijene tehnike traži se jezgrovit način govora, gusto protkan činjenicama i brojkama, izlaganje iz koga su isključeni gotovo sasvim osjećaji (inače će biti primljeno kao isprazna glagoljivost).

Da se dopre u dušu današnjeg slušaoca treba poći od njega samog, odgovoriti zahtjevima koje on postavlja sadržaju i obliku besjede, upotrebljavati njegov način izražavanja, i ne prelaziti granice do kojih ide njegova moć pažnje (sposobna, kako izgleda, za svega 8—10 minuta).

U ovom naporu oko prilagođenja, suvremeni svećenik **može i treba** da nađe dragocjenu pomoć u vjernikâ. Tisućljetna tradicija ne dopušta nam da za vrijeme propovijedi iznosimo pitanja i odgovore, da propovijedni monolog pretvaramo u živahan dijalog, osobito pred velikim skupovima slušalaca. Propovjednik se već može smatrati sretnim, ako vjernici po nekom — ne znam kakvom ! — pravilu o pristojnom ponašanju u crkvi ne sakrivaju od njega svoje dojmove i reakcije pod neprozirnim prividom staložene suglasnosti. Ali pogledajte koliko su prikladnije nedjeljne propovijedi otkad su laici u obrazovnim kružocima navikli da otvoreno iznose vlastite sumnje i nedoumice! Svećenik

se više ne obraća kršćanima **uopće** nego sasvim **određenim** osobama čije on potrebe, želje i zahtjeve poznaje iz neposrednog dodira s vjernicima.[1] »Biti borbeno aktivan vođa, rekao je neki politički promatrač, znači znati slušati i čuti«. To tim više vrijedi za svećenika.

Neizbježne ljudske nesavršenosti

Ipak od njega ne treba zahtijevati da bude psiholog poput Grahama Greenea, Mauriaca i Bernanosa, da originalno misli kao Thibon ili Valéry, da pjesnički osjeća kao Giraudoux ili Supervielle, ni da sve to izrazi onako vješto kao Prévert ili Sacha Guitry.

»Naša uloga u propovijedanju nalik je na funkciju filmske vrpce koja se odvija u projekcionom aparatu, ali sliku na ekranu može proizvesti samo ako se kroz nju propusti snop zraka iz jakog svjetlosnog izvora« (P. Hamer).

Ovim je točno i sažeto naznačeno što svećenik dobiva od Boga a što je u njemu sâmo ljudsko. Zrake milosti Božje dolaze do ljudi samo kroz biće svećenikovo, to jest, kroz kinematografsku vrpcu, koja može biti od svake ruke. Već prema njihovom obrazovanju, talentu i naravi, među svećenicima ćete naći sličnu šaroliku raznovrsnost kao i na filmskom tržištu: neorealističke, poetične, melodramske, ekspresionističke filmove, kič-tvorevine ili umjetnine pune psihološke istine o čovjeku. Bitno je da kroz ove vrpce, kakva god bila svaka pojedina od njih, prolazi svjetlo milosti Gospodnje čije zrake jedine mogu djelovati na ono prisno u čovjeku, na njegovu svijest i savjest.

Gospodin je moj dio i jedina moja baština[2]

(Ps 16, 5)

Ima danas čitava jedna široka struja mišljenja koja bi htjela da svećenik »bude suvremen« u važnoj točki ličnog života — u pitanju braka.

[1] Riječ je o prilikama u Belgiji i Francuskoj. Prev.
[2] Autor psalama kralj David pravu vjeru pjesnički uspoređuje s dragocjenom baštinom. Prev.

Ova misao nadahnuta je naturalizmom[1] koji sadašnji način svećenikova života prikazuje kao abnormalan, i u napuštanjima svećeničkog zvanja, što ih objavljuje velika štampa, nalazi potvrdu za ovo gledište.

Prije grijeha prvih ljudi celibat bi bio protuprirodan. Eva je bila kristalno prozirna za ljubav prema Bogu. Adam je, dakle, svim srcem, svom dušom i svim silama Boga mogao ljubiti kroz nju.

Poslije njihova izgona iz raja zemaljskoga ljubav između stvorova obuhvaća bez dvojbe, poput nježnog filigranskog ornamenta, i ljubav prema Bogu, ali je novčanica toliko izlizana, zgužvana i otrcana da se filigran često jedva raspoznaje. Banknota je postala neprozirna za ljubav prema Bogu. Dobila je nepropusnu gustoću ekrana i svjetlo ljubavi, koje polazi iz ljudske duše prema Svevišnjem, pada na nju i na njoj se zaustavlja. Za grešnu prirodu je, dakle, sigurnije i uspješnije da svoju ljubav upravi neposredno Bogu, odbacujući svako posredništvo.

Srcem koje mu bude puno ove produhovljene, oplemenjene i uzvišene ljubavi, svećenik će nakon toga, u ledenoj studeni života, moći grijati i najneuglednija bića, na jednoj strani, i ona — pa bila to i suprotnog spola — čija su ljudska i fizička svojstva odsjev neizmjernog savršenstva Božjeg, na drugoj strani. Celibat ga lišava samo putenog iskustva, koje može, doduše, imati određenu vrijednost ali je povezano s podmuklim zamkama, zasjedama i busijama.

Neki su čak — i to oni među najboljima — doživjeli djelovanje katalize proizvedeno vezom duhovnog prijateljstva s pobožnim ženskim bićem. Sjetimo se sv. Benedikta i sv. Skolastike, sv. Terezije i sv. Ivana od Križa, sv. Franje Saleškog i njegova prijateljstva sa Ivankom de Chantal, sv. Ignacija i pobožnih žena iz njegova doba.

A zar se ne bi moglo i za neuspjelije brakove reći da s vremenom i životnom dobi bivaju okrunjeni zajedništvom shvaćanja i međusobnom duševnom bliskošću, sličnom onoj

[1] Filozofijska orijentacija, po kojoj ništa, pa ni duhovno, ne postoji iznad prirode, a čovječjim životom i kulturom upravljaju samo prirodni zakoni. Prev.

što su je doživjeli ovi svećenici? Ono što je najsavršenije i najuzvišenije u odnosima između muškarca i žene nije dakle po nužnosti uskraćeno ni svećeniku, premda je to uvijek velika iznimka.

Čistoća — ideal budućeg čovječanstva?

Zanimljivo je čuti ozbiljne mislioce što kažu za onu čistoću od svake putenosti, koju dnevna štampa naziva zastarjelom: ona će biti jedna od karakteristika sutrašnjeg čovječanstva.

»Mislim da nam čistoća otvara vidik budućnosti, ona će biti jedan od plodova budućih velikih preobražaja. Baš je čistoća u skladu s prirodom, jer priroda je tu samo radi toga da pripremi i dovede natprirodni bitak«.

»Erotizam iščezava. On se otima daveći se. To njegovo očajničko praćakanje i jest ono što zaokuplja pažnju osjetljivih promatrača. A pogledajte ruska i američka velika djela koja prikazuju neku naučnofantastičnu viziju budućnosti: ona pouzdanije svjedoče o našoj epohi nego psihološki romani. Lica u tim djelima kreću se u finijem, stabilnijem i čistijem elementu nego što je zagušljivo sparna atmosfera erotske ćutilnosti«.

»Erotizam — to su okovi prošlosti na nogama u hodu; čistoća je perspektiva budućnosti« (Louis Pauwels, »Planeta broj 8«).

Kroz ove prepirke, diskusije i sporove koji za trenutak ustalasaju površinu javnog mišljenja, Crkva, vjerna svojim živim tradicijama, korača dalje bez posrtaja.

Celibat će biti uvijek jedna od pozitivnih vrednota svećeničkog zvanja. »Ima nešto u samoj funkciji svećenika što traži, što zove i priziva celibat. Ovo nešto je tajanstveno. To je težnja za suglasnošću s Kristom, volja da se živi s Kristom i poput Krista koji u svojoj osobi već danas ostvaruje svijet sutrašnjice, svijet vječnosti«.

Apostolska vrijednost celibata

Ne samo da ga celibat nimalo ne odvaja od suvremenosti već mu još i omogućuje da vjernicima pomaže bolje nego što bi im pomagao da i sam ima iskustvo oženjena čovjeka.

Bezbračnost, rekao sam naprijed, opravdava se samo tim što čovjeku omogućuje da se uzdigne do potpune ljubavi koja bez posredovanja nalazi svoj cilj — jedino, sebi primjereno Biće, Boga.

A svećenikov je zadatak upravo to da vodi vjernike na tu stranu, učeći ih i podstičući da prevladavaju zemaljsku ljubav; da je prevladavaju kad ih razočara, ali i onda (a to nije lako) kad ih ispunjava ushićenjem sreće i prijeti opasnošću da ih zadrži u odveć uskom vidokrugu prolaznosti.

Da bi ljudska ljubav tekla prema Bogu i sva se izlijevala u Nj, potrebno je da bude v j e r n a, a svećenik dobro zna cijenu ove vjernosti.

Treba pojačati duhovnu klimu u kojoj se ona mora da razvija, inače će zakržljati, ostati krhka, nepostojana i nepotpuna.

»Ako se doživljaj sjetilne ljubavi ne preobrazi i ne oplemeni uzvišenom idejom, ako njeno očitovanje ne postane simbol i gotovo duhovni užitak, ljubav, tjelesna ljubav je u mojim očima najljepša laž, najljepša varka za kojom teže ljudi«, piše Maksencije van der Meersch. »Uzvišena ideja«, eto što je svećenik zahvaljujući vlastitom iskustvu, kadar pružiti više nego itko drugi.

Da bi potočić ljudske ljubavi našao svoje ušće u Bogu potrebno je, napokon, da ona, ta ljubav, poštuje božanske zakone koji njom upravljaju. Trebat će kadšto ograničiti njena ispoljavanja, nametnuti joj samoodricanje.

Danas teškoća nije toliko u tome da znamo kako treba odgovoriti nagonu uzajamnog približavanja među spolovima — dosta psihologa i seksologa piše o tome u novinama — nego da znamo kako se osloboditi od njega ili mu barem obuzdati djelovanje.

Ima slučajeva u kojim od nas ili naša profesija ili naše zdravlje ili materijalne prilike zahtijevaju privremen celibat. Kako da prihvatimo i zašto da prihvatimo ova ograničenja za koja nas potpuno erotiziran život modernog doba tako malo pripravlja?

Eto, tu svećenik može do bude učitelj. On iz iskustva zna kako valja orijentirati svoje misli da bi se prihvatilo ovo samosvladavanje. On zna kako se ostvaruje podneblje pobožne duhovnosti u kom ovo odricanje dobiva smisao i značaj. A zna stoga što je to sam doživio. Koliko i koliko je dragocjenije ovo njegovo iskustvo od onog iskustva što mu je uskraćeno celibatom! Ni usporediti se ne može!

Potpora laikâ

I uspjeh svećeničkog celibata velikim dijelom ovisi o držanju laika. Trebalo bi da svećenici kod njih nađu ohrabrenje umjesto ocrnjivanja, drskih optužbi i kleveta. Čujmo kako se priprosta jedna duša povjerava Claudeu Layronu u knjizi »Sinovi te ostavljaju«:

»Opat koji živi posve osamljen, koga ne okružuje razumijevanje i vjera pobožnih kršćana, što ćete, shvatite, prije ili kasnije njemu se može okliznuti noga s podnožnika, to je sigurno, i onda će svi graknuti na njega. Vidite, vrlo često kršćani, sad su primili sv. Pričest od svećenika, i odmah poslije toga stalo im je do njega koliko i do lanjskog snijega; i drugi kršćani i oni koji ne mare za vjeru, svi nasrnu na njega, ako se desi kakva glupost; ako napusti svećeničko zvanje, primjerice, ili ako se oženi...

»Što da im se odgovori? Ako im se kaže »Ne valja osuđivati sve njih zbog onoga što je skrivio jedan«, onda vam dotičnik veli da su oni svi jednaki, da su pred Božjom pravdom oni gori od nas, pa vam istresu na kamaru ono što su pročitali u novinama.

»Nema dvojbe da je on rđavo postupio, ali on možda ne bi učinio što ne treba da smo se mi, vjernici, oko njega valjano držali; razumijte. drvo se oslanja na drvo a čovjek na čovjeka, mi smo jedno, svi skupa smo jači, treba da se pomažemo. To je ta moralna potpora, zato jer ono što možemo učiniti mi, kršćanska čeljad, laici, to je — pomoći mu da se održi na svojoj stazi svećeničkoj«.

Svaki radnik zaslužuje plaću (Lk 10, 7)

Ima još jedna stvar u kojoj svećenik ne može više živjeti kao nekoć. Ta primjedba ovaj put ne dolazi iz javnosti nego iz redova samih svećenika: želja bi im naime bila da njihove materijalne prilike budu manje nestalne, manje kolebljive, manje nesigurne, kako bi mogli udovoljiti zahtjevima života i službe. Svećenikovo zvanje je nesebična služba društvu. Ona je duhovnog reda i ne može se kvalificirati, mjeriti i procjenjivati mjerilom kojim se određuje nagrada jednog, na primjer liječnika po službeno priznatoj tarifi. Ova nesebičnost u pitanjima novca, ova nesuglasnost između službe i odgovarajućeg honorara neophodna je i donosi mu, nepobitno, izvjesno poštovanje i ugled. Kad se hoće istaći da netko svoje zvanje obavlja ne brinući se za dobitak obično se kaže? »Nalik je na svećenika, čiji mar ne pita za ćar«.[1] I najsiromašniji vjernik može svojim poslom zaokupiti svećenika po čitave sate a da se ni najmanje ne brine kako će mu platiti.

Ali s druge strane njegova je djelatnost po spoljašnjem obliku slična radu liječnika i ostalih nosilaca neke slobodne profesije, što znači da ona zahtijeva, radi podjednake uspješnosti, donekle slična materijalna sredstva: prostorije, ured, ekonomat, knjižnica itd. s najminimalnijim personalom. Svećenik sa jednakim i najčešće još i težim dužnostima nego što su dužnosti nekog privatnika slobodne profesije, ima prihod najskromnijeg nadničara, i to milodare prikupljene za vrijeme službe Božje ili, u izvjesnim zemljama, plaćicu koju daje država.

Misne intencije djelomično ulaze u taj prihod. Ali sam običaj misne intencije pun je dvosmislenosti i ne odobravaju ga naša braća protestanti. Svaka misa, ama baš svaka, namijenjena je duševnom spasenju sviju kršćana, i živih i mrtvih. Misne honorare treba dakle shvatiti samo kao pristojbu koja se daje svećeniku za posebno preporučene molitve. Ali tu su združena dva raznorodna momenta i pitanje je kako to djeluje na vjernike, unapređuje li njihov smisao za duhovno i njihovu pobožnost ili ne. Trebalo bi da svatko,

---
[1] Ćar: dobitak. Prev.

i ne otvarajući novčanik, može svećeniku i kršćanskoj zajednici preporučiti molitvene intencije. Takvo će vrijeme jednom svanuti i daj Bože da svane što prije. Zasad međutim svećenik bi doslovno gladovao bez ovoga skromnog materijalnog izvora. Zato bi trebalo da svi vjernici prema svojim prilikama doprinesu što boljem uspjehu u skupljanju milodara (ili bolje reći milostinje),da sudjeluju u toj praksi koja je zaostatak nekadašnjih poklona u naravi što ih je donosio narod kao svoje djelotvorno učešće u materijalnim troškovima obredne žrtve prigodom sv. Mise.

A zar to nije apsurd kad pomislite da ljudi svake nedjelje potroše čitave milijarde u konjskim trkama dok za Boga, za bogoštovne obrede i za crkvu ostave samo sitniš u iznosu napojnice koju kladilac daje dječaku što mu donese čašu vode na tribinu! Po tradicionalnom, već solidno utvrđenom običaju čak se i u bogatim porodicama za crkvenu milostinju ostavljaju najsitniji komadići zvečeće monete.

Sirotinjska oskudica u kojoj ovakve prilike drže svećenika daje njegovom liku još jednu crtu sličnosti sa Kristom. Zato ako svećenik želi poboljšanje svoga materijalnog položaja, ne želi to radi samog sebe nego radi toga da svom radu može dati poželjan zamah i domašaj.

Koliki svećenici moraju istovremeno biti i kuhari i pralje i pisari i ekonomi i knjižničari i mehaničari zato što ne mogu namješteniku redovno davati iznos koji bi bio u skladu sa zahtjevom o pravednoj plaći za rad! A koliko i koliko je svećenika širom prostrane Njive Gospodnje koji svojoj djelatnosti ne mogu dati onakav zamah kakav bi odgovarao ogromnosti zadaće što pred njima stoji i vapi za izvršenjem! Zbog toga su prisiljeni da se na gradilištu Božjem snalaze kako znadu, da rade na tako reći zastarjeli obrtnički način, premda je već kucnuo čas da neki odsjeci njihove aktivnosti prijeđu na organizaciju po suvremenijim načelima.

Zaključak

U prijašnja vremena onom ugledu što ga je svećenik uživao jednim je dijelom bio uzrok u prestižu društvenog sloja kome je po svojoj funkciji bio blizak: pripadao je

odličnicima u mjestu svoga službovanja. Sada je povijest prilično izravnala društvene razlike i svatko s najoštrijim realizmom gleda, vidi i osjeća da je njegov susjed, pa makar bio i ministar, od istog zemnog praha od koga i on: klasne povlastice ne odgovaraju više ničemu realnom. Ono što za ljude u praktičnom životu stvarno vrijedi, to su opipljiva materijalna dobra ili osobite sposobnosti.

Ono po čemu će se u novom socijalnom egalitarizmu[1] svećenik razlikovati od običnog vjernika bit će osim božanskog karaktera što ga ima njegov sv. Red, veća tako reći gustoća kršćanskog života, njegovo svojstvo da spiritualizira sredinu oko sebe, da unosi duhovnost i evanđeosko mjerilo vrednota u masu. Ali sjaj ove svećeničke milosti neće mu više dolaziti od misterija kojim je bio okružen, od nižih ili viših dostojanstava kojima su ga zaodijevali, od svećeničke izuzetnosti koja ga je možda zaklanjala nego od vlastitog uspješnog napora u kom je bolje i u većem razmjeru nego drugi ostvario sintezu božanskog i ljudskog.

To je ono prisno i doživljeno međusobno prožimanje objavljene istine i najpotpunije ljudskosti koje će mu omogućiti da se nametne ljudima.

Njegova će uloga biti da pokaže kako sva ljudska djelatnost može i mora kroz Boga Spasitelja primiti dopunu koja će je pretvoriti u božansku akciju.

Teška je to ravnoteža! Ali zvanje biti čovjek nije lako. Još manje je lako zvanje svećenika u čijem je biću napetost između duše i tijela, materije i duha, vidljivoga i nevidljivoga, tradicije i suvremenosti pojačana. Napetost koja čovjeku baš i daje sav bljesak veličine — ali ga isto tako izlaže opasnosti od udaraca i ozljeda.

Napokon možemo zajedno sa Jacques Dupresneom u njegovoj divnoj knjizi o svećenicima zaključiti »da svećenik tapka i traži po mraku, da se ne boji ako u traženju malko i pretjera, da se on stalno raspituje i provjerava da ne bi konačno zalutao, te možemo biti sigurni da se za nov svijet zaista rađa i nov svećenik«.

---

[1] Učenje, sustav ili raspoloženje koje zahtijeva jednakost među ljudima. Prev.

Uredništvo GLASA KONCILA
izdaje pored svojih dvotjednih novina također:

- **MALI KONCIL** – mjesečnik za djecu

- **NEDJELJNI MISAL** u 3 dijela – misni priručnik za vjernike – cijena 3 Nd.

- **VELIKI KATEKIZAM** za više razrede osn. škole. Dosad su izišle tri knjige: O Bogu i našem spasenju, O Crkvi i sakramentima, Božje i crkvene zapovijedi. Cijene 3,5 Nd.

- **TRAŽIMO SMISAO** – kako kršćanstvo rješava problem života, od F. Lelottea, u dva sveska. Ovo je jedna od najuspjelijih kratkih sinteza kršćanske nauke, prvenstveno namijenjena mladima i svima koji žele upoznati sadržaj i duh katoličke vjere. Cijena 4 Nd.

- **ZAGREBAČKA KATEDRALA** – vodič za turiste s opisom i historijatom današnje i prijašnjih katedrala s odličnim fotografijama na najfinijem papiru. Cijena 6 Nd.

- Od novinarke Glasa Koncila **Berith** izašle su dosad tri knjige: **MI, OVDJE; POZDRAV IGNACIJI; CRNI ŠATOR.** Cijena 3,5 Nd.

- **NEOBIČAN DNEVNIK** – vjerski problemi mladih. Izdao Glas koncila i Kršćanska sadašnjost.